

Burgerschapsplan

Prins Willem-Alexander

protestants-christelijke basisschool

Inhoud

Hoofdstuk 1 : Beschrijving populatie en omgeving	3
1.1 Kenmerken van de leerlingen en ouders	3
1.2 Omgeving van de school	3
1.3 Druk op de basiswaarden	4
1.4 Opdracht van de school	4
Hoofdstuk 2: Visie op burgerschap	5
2.1 Visie PCBO.....	5
2.2 Identiteit en burgerschap	5
2.3 Visie Prins Willem-Alexanderschool.....	5
.....	5
Hoofdstuk 3: Inhoudelijk deel:	6
3.1 Democratische basiswaarden en maatschappelijke competenties	6
3.2 GOUD-onderwijs en De Vreedzame School.	6
3.3 Samenleven leer je door samen te leven.....	7
Hoofdstuk 4: Onderwijskundig deel	8
4.1 Doelgericht	8
4.2 Samenhang.....	8
4.3 Herkenbaar	8
4.4 Meetbaar	8
4.5 Kwaliteitszorg.....	9
Hoofdstuk 5: De school als oefenplaats	10

Hoofdstuk 1 : Beschrijving populatie en omgeving

1.1 Kenmerken van de leerlingen en ouders

Op de laatste teldatum (01-02-2024) werd onze school bezocht door 312 leerlingen.

Op deze peildatum had de Prins Willem-Alexanderschool een schoolweging van 36,26 met een spreiding van 5,95. De schoolweging wordt berekend op basis van kenmerken die het best een onderwijsachterstand van een leerling voorspellen (onderzoek CBS). Dit zijn:

1. Opleidingsniveau van de ouders: van zowel de vader als de moeder worden het opleidingsniveau meegenomen.
2. Het gemiddelde opleidingsniveau van alle moeders op school.
3. Land van herkomst van de ouders: er wordt gekeken naar de herkomst van de ouders. De herkomstlanden zijn ingedeeld in een aantal categorieën op basis van 'culturele afstand' tot Nederland.
4. Verblijfsduur in Nederland: verblijfsduur in Nederland: er wordt gekeken naar de verblijfsduur van de moeder in Nederland.
5. Schuldsanering: er wordt gekeken of het gezin in de schuldsanering zit.

Vanuit deze kenmerken is goed te verklaren waarom de Prins Willem-Alexanderschool een hoge schoolweging heeft. De school trekt veel leerlingen uit de wijk IJsselmonde. In deze wijk wonen relatief veel mensen waarvoor één of meerdere kenmerken van toepassing zijn.

1.2 Omgeving van de school

De Prins Willem-Alexanderschool ligt in de wijk IJsselmonde in Rotterdam. Om deze wijk te typeren staan hieronder een aantal gegevens (bron: www.allecijfers.nl):

- Aantal inwoners 62670 (2024)
- 63% van de woningen zijn huurwoningen van een coöperatie, 37% zijn koopwoningen
- 91% van de woningen zijn van voor 2000
- 80% van de inwoners heeft een niet-westerse achtergrond (2020)
- 38% van de inwoners is laag opgeleid, 45% is middelbaar opgeleid

De wijk heeft een multicultureel karakter. Volgens de meest recente cijfers (2024) heeft 11% van de inwoners een westerse migratieachtergrond; dit impliceert dat het aandeel inwoners met een niet-westerse achtergrond nog steeds rond de 80% ligt. Deze culturele diversiteit is zichtbaar in het straatbeeld, het onderwijs en de lokale voorzieningen.

In sociaal-economisch opzicht is IJsselmonde een wijk met duidelijke uitdagingen. Eerdere cijfers wijzen erop dat ongeveer 38% van de inwoners laag is opgeleid en 45% middelbaar opgeleid is. Hoewel er geen volledig actuele cijfers over het opleidingsniveau zijn, is de verwachting dat deze verhoudingen nog grotendeels van toepassing zijn. De gemiddelde WOZ-waarde van woningen bedraagt €261.000 (2024), wat relatief laag is in vergelijking met het Rotterdams gemiddelde, en daarmee wijst op een betaalbare, maar ook kwetsbare woningmarkt.

Kortom, IJsselmonde is een grote wijk met veel diverse subwijken. IJsselmonde-Noord is een wijk met veel dynamiek, culturele rijkdom en potentieel, maar tegelijkertijd met sociaaleconomische uitdagingen die onder meer het onderwijs, de werkgelegenheid en de leefomgeving beïnvloeden.

Hieronder in het 'hoefijzer' staan de scores van de wijk IJsselmonde Noord op drie domeinen: Fysiek, Veiligheid en Sociaal. De drie domeinen zijn opgebouwd uit een aantal objectieve en subjectieve thema's, bijvoorbeeld milieu (fysiek), inbraak (veiligheid) en capaciteiten (sociaal). Het 'hoefijzer' in het Wijkprofiel laat met behulp van kleuren in één oogopslag zien hoe het spectrum van een wijk op de drie domeinen er uit ziet: wat zijn de (relatief) sterke punten van een wijk (groen), wat de (relatief) zwakke punten (geel)? (Bron: <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/hulp/themas>)

1.3 Druk op de basiswaarden

Op de Prins Willem-Alexanderschool zien we uiteenlopende deelname van leerlingen en ouders, wat uitdagingen creëert. Deze punten drukken op basiswaarden voor kinderen om goed op te groeien:

- Armoede (geld, taal, etc.)
- Polarisatie
- Betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel
- Zelfbeeld
- Perspectief
- Participatie
- Multi-probleem gezinnen
- LVB (licht verstandelijke beperking)

1.4 Opdracht van de school

De beschreven onderdelen die drukken op de basiswaarden maken dat we extra ondersteunen op verschillende gebieden, meer dan alleen onderwijs in bijvoorbeeld basisvaardigheden.

Na een afname van een burgerschapsscan van het CED in 2023 is er in 2025 gekozen om naast Goud Onderwijs ook Vreedzame School in te voeren. Beide concepten zijn complementair aan elkaar en Vreedzame School voorziet in leeraanbod zodat de **drie hoofddomeinen** (Democratie, Diversiteit en Solidariteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid) verder doorontwikkeld worden. Deze domeinen helpen leerlingen om actief en verantwoordelijk deel te nemen aan de samenleving.

Hoofdstuk 2: Visie op burgerschap

2.1 Visie PCBO

Op onze scholen geven wij onderwijs vanuit een protestants-christelijke traditie. Binnen de grootstedelijke Rotterdamse werkelijkheid geven we op eigentijdse wijze vorm aan onze identiteit. Dat zie je terug in de manier waarin we met elkaar om gaan, zoals beschreven in de democratische basiswaarden: wij gedragen ons gastvrij, zorgzaam en behulpzaam. Ook geven wij aandacht aan alle wereldgodsdiensten. Een wereldstad als Rotterdam verdient immers wereldburgers. Wij zien onze PCBO-scholen als een stabiele kracht in de dynamische omgeving van Rotterdam. Een oefenplaats waar alle leerlingen in veiligheid hun talenten kunnen ontwikkelen. Bij ons zijn alle leerlingen, ouders en medewerkers welkom die de visie van onze scholen respecteren. Vanuit onze protestants-christelijke grondslag besteden we aandacht aan christelijke vieringen en vertellen inspirerende Bijbelverhalen. We leren leerlingen ook over andere godsdiensten en culturen, omdat we het belangrijk vinden dat leerlingen belangstelling hebben voor elkaars achtergrond. Daarnaast nodigen we al onze medewerkers uit vanuit nieuwsgierigheid naar elkaar en elkaars achtergrond te kijken. Al deze elementen vormen de basis van ons burgerschapsonderwijs.

2.2 Identiteit en burgerschap

Onze protestant-christelijke wortels krijgen op iedere school een eigen gestalte. Onze scholen gaan altijd uit van hun eigen populatie (ouders en) kinderen. Die vormen het uitgangspunt van al het onderwijs dat we verzorgen. Wij willen als christelijk geïnspireerd onderwijs een bijdrage leveren aan het vreedzaam samenleven van mensen met meer dan honderd verschillende levensbeschouwelijke en culturele achtergronden in Rotterdam, waarbij we onderlinge verbinding bevorderen.

2.3 Visie Prins Willem-Alexanderschool

Op de Prins Willem-Alexanderschool leren kinderen niet alleen lezen, schrijven en rekenen, maar ook samenleven. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen opgroeien tot betrokken, verantwoordelijke en weerbare burgers. Dat doen we door een combinatie van GOUD-onderwijs en De Vreedzame School.

Met GOUD zorgen we voor structuur, hoge verwachtingen en een positieve schoolcultuur waarin elk kind tot leren komt. Via De Vreedzame School leren kinderen samen besluiten nemen, conflicten oplossen en respectvol omgaan met verschillen.

In onze school is veel aandacht voor thema's die dicht bij onze leerlingen staan, zoals armoede, polarisatie, participatie en zelfvertrouwen. We bieden veiligheid, duidelijke grenzen én ruimte om te oefenen met verantwoordelijkheid, eigenaarschap en verbondenheid.

Zo bouwen we elke dag aan een schoolgemeenschap waarin kinderen ervaren wat het betekent om actief deel te nemen aan een rechtvaardige samenleving.

Hoofdstuk 3: Inhoudelijk deel:

3.1 Democratische basiswaarden en maatschappelijke competenties

De **democratische basiswaarden** die terug te vinden zijn in het burgerschapsonderwijs van PCBO, gestoeld op de basiswaarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit, zijn:

1. We geloven in vrijheid van meningsuiting (V)
2. Eenieder mag autonoom zijn (V)
3. We zien de ander als gelijkwaardig aan onszelf (G)
4. We wijzen discriminatie af (G)
5. We hebben begrip voor de ander (S)
6. We zijn verdraagzaam naar de ander (S)
7. We wijzen onverdraagzaamheid af (S)
8. We verwachten verantwoordelijkheidsbesef van eenieder (S)

Maatschappelijke competenties

1. Democratisch handelen
2. Maatschappelijk handelen
3. Omgaan met conflicten
4. Omgaan met verschillen

3.2 GOUD-onderwijs en De Vreedzame School.

Op de Prins Willem-Alexanderschool is burgerschapsonderwijs stevig verankerd in twee complementaire benaderingen: **GOUD-onderwijs** en **De Vreedzame School**. Samen vormen zij een krachtige, samenhangende basis voor een pedagogisch en didactisch klimaat waarin burgerschapsvorming een vanzelfsprekend en doorleefd onderdeel is van het dagelijks onderwijs.

Een veilige, gestructureerde leeromgeving (GOUD)

Binnen GOUD-onderwijs staan **hoge verwachtingen, expliciete instructie en een positieve schoolcultuur** centraal. Door het aanbrengen van structuur, heldere gedragsverwachtingen en vaste routines, creëren we een veilige en voorspelbare leeromgeving waarin *alle* leerlingen tot leren kunnen komen. De technieken uit *Teach Like a Champion*, zoals het begroeten bij de deur, het opbouwen van gezamenlijke normen en het dagelijks oefenen van sociaal gedrag, dragen bij aan een cultuur van rust, respect en verantwoordelijkheid. We bouwen hiermee aan een schoolgemeenschap waarin ieder kind zich gezien en gewaardeerd voelt.

Burgerschap in praktijk: participatie en democratie (De Vreedzame School)

Met De Vreedzame School geven we doelgericht invulling aan democratische vorming en sociale ontwikkeling. We leren leerlingen conflicten vreedzaam op te lossen, te luisteren naar anderen, verantwoordelijkheid te nemen en actief bij te dragen aan de groep. Door het werken met blokken als **'We horen bij elkaar'** en **'We hebben oor voor elkaar'**, oefenen leerlingen in empathie, communicatie en samenwerking. Via klassenvergaderingen, mediatie en inspraakmomenten ervaren zij wat het betekent om samen beslissingen te nemen en bij te dragen aan een gemeenschap.

Aandacht voor de realiteit van onze leerlingen

Onze visie op burgerschap is onlosmakelijk verbonden met de maatschappelijke werkelijkheid waarin onze leerlingen opgroeien. Wij erkennen dat thema's zoals armoede (in geld, taal of kansen), polarisatie, multi-probleemgezinnen, licht verstandelijke beperkingen (LVB) en een gebrek aan perspectief of positief zelfbeeld, direct invloed hebben op burgerschapsvorming.

Daarom zetten we bewust in op:

- **Gelijke kansen** door intensieve instructie en expliciete aandacht voor basisvaardigheden.

- **Betrokkenheid en eigenaarschap** via participatieve werkvormen en gedeelde verantwoordelijkheid.
- **Opbouw van zelfvertrouwen en perspectief**, door elke leerling een stem en een rol te geven binnen de schoolgemeenschap.
- **Sociale veiligheid en stabiliteit**, met vaste routines en voorspelbaarheid voor leerlingen die thuis weinig houvast ervaren.
- **Verschilvaardigheid en verbinding**, als antwoord op polarisatie en spanningen in de samenleving.

3.3 Samenleven leer je door samen te leven

Burgerschap op de Prins Willem-Alexanderschool is geen apart vak, maar een manier van samenleven en samen leren. In de klas, op het plein en in de school als geheel. Door het combineren van GOUD-onderwijs en De Vreedzame School leren kinderen bij ons niet alleen wát belangrijk is in een democratische samenleving, maar vooral **hoe** ze daaraan kunnen bijdragen – op hun eigen niveau, in hun eigen tempo en binnen hun eigen mogelijkheden.

Wij geloven dat goed burgerschapsonderwijs begint met **relaties, structuur en voorbeeldgedrag**, en groeit door **vertrouwen, verantwoordelijkheid en verbondenheid**. Zo bouwen we samen aan een school waarin ieder kind zich ontwikkelt tot een waardevolle deelnemer aan de samenleving van morgen.

Hoofdstuk 4: Onderwijskundig deel

Zoals beschreven combineren we binnen de Prins Willem-Alexanderschool Goud-onderwijs en het programma De Vreedzame School om op doeltreffende wijze te voldoen aan de vier criteria voor goed burgerschapsonderwijs: doelgerichtheid, samenhang, herkenbaarheid en meetbaarheid.

4.1 Doelgericht

Goud-onderwijs en De Vreedzame School richten zich beide op het behalen van concrete leerdoelen. Door middel van participatieve werkvormen en expliciete aandacht voor basisvaardigheden leren leerlingen niet alleen wát belangrijk is in een democratische samenleving, maar ook hoe zij hieraan kunnen bijdragen. De doelen van De Vreedzame School, zoals gezamenlijke besluitvorming, het oplossen van conflicten en het ontwikkelen van een kritische houding, sluiten nauw aan bij de kernwaarden van ons onderwijs. [Vreedzaam en de conceptkerndoelen](#)

4.2 Samenhang

De logische opbouw van het lesprogramma van De Vreedzame School, met een doorgaande lijn van groep 1 t/m 8, biedt een samenhangend kader voor burgerschapsonderwijs. Binnen Goud-onderwijs wordt deze samenhang versterkt door vaste routines en voorspelbaarheid in de dagelijkse praktijk, waardoor leerlingen in een stabiele en veilige omgeving leren. De verbinding tussen beide programma's zorgt voor een doorlopende leerlijn die het leren opbouwt en afstemt op de behoeften van de leerlingen. [Jaarplanning Vreedzaam](#)

4.3 Herkenbaar

Het onderwijsaanbod is duidelijk zichtbaar in de praktijk. De principes van Goud-onderwijs zijn geïntegreerd in het dagelijks functioneren van onze schoolgemeenschap, waar leerlingen via participatieve werkvormen een actieve rol spelen. De methoden en activiteiten van De Vreedzame School komen niet alleen terug in de wekelijkse lessen, maar zijn ook merkbaar in het gedrag op het schoolplein en in de interactie tussen leerlingen en medewerkers. Dit maakt de doelen van burgerschapsonderwijs tastbaar en praktisch toepasbaar.

4.4 Meetbaar

De resultaten van ons burgerschapsonderwijs worden systematisch in kaart gebracht. Voor het monitoren van de sociale veiligheid gebruiken we de sociaal-emotionele vragenlijst van Leerling in Beeld (CITO), analyseren de uitkomsten en bespreken dit teambreed en bepalen welke interventies in groepen en/of leerlingen nodig zijn. De stuurgroep van De Vreedzame School bewaakt de kwaliteit van het programma en evalueert regelmatig de voortgang. Daarnaast wordt binnen Goud-onderwijs gereflecteerd op de behaalde doelen, bijvoorbeeld door te kijken hoe leerlingen verantwoordelijkheid nemen en hoe zij hun stem laten horen. Al deze analyses samen helpen ons om ons onderwijs te verbeteren, te sturen en verantwoording af te leggen over de behaalde resultaten.

Door de combinatie van Goud-onderwijs en De Vreedzame School bieden we onze leerlingen een solide basis voor actief en betrokken burgerschap. We bouwen aan een school waar ieder kind zich kan ontwikkelen tot een waardevolle deelnemer aan de samenleving van morgen.

Doelen van het programma Vreedzame School:

- Gezamenlijke besluitvorming
- Conflicten oplossen
- Verantwoordelijkheid voor de gemeenschap
- Openstaan voor verschillen

- Democratisch ABC
- Kritische houding ontwikkelen
- Veilig sociaal klimaat en preventie en curatie van het pesten

Zodat....

School en klas een oefenplaats zijn voor democratisch burgerschap, met een positief sociaal en moreel klimaat, waarin:

- Kinderen een stem krijgen
- Kinderen zich gehoord en gezien voelen
- Iedereen op een positieve manier met elkaar omgaat
- Minder sprake is van handelingsverlegenheid bij leerkrachten

Voor de vormgeving van deze inhoud zijn er in elke groep lesmappen met lessen voor het hele jaar. Hiermee realiseren wij een duurzaam aanbod.

4.5 Kwaliteitszorg

Zoals hierboven beschreven waarborgen wij onze kwaliteitszorg door de combinatie van Goud onderwijs en Vreedzame School. Centraal in ons proces staat het programma van De Vreedzame School, dat niet alleen een positief sociaal en moreel klimaat ondersteunt maar ook een concrete aanpak biedt voor borging. Dit gebeurt via de cyclus doelen, doen, data, duiden (4D), waarbij we de gegevens uit het evaluatie-instrument actief gebruiken om gerichte verbeteringen door te voeren. Daarnaast maken wij gebruik van opbrengstgericht werken, waarbij we de leerresultaten van onze leerlingen nauwgezet analyseren en doelen stellen die aansluiten bij hun behoeften. Een essentieel onderdeel hiervan is de monitoring van sociale veiligheid, die we uitvoeren met behulp van 'Leerling in Beeld' van CITO. Deze gegevens geven ons inzicht in de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerlingen, wat ons helpt om passende interventies te plannen en uit te voeren.

Door deze instrumenten en werkwijzen te combineren, creëren wij een dynamische leeromgeving waarin zowel leerlingen als leerkrachten voortdurend leren en groeien. Onze aanpak is erop gericht om een duurzaam aanbod te realiseren, waarin sociale veiligheid en burgerschapsvorming hand in hand gaan.

Hoofdstuk 5: De school als oefenplaats

Zoals in de voorgaande hoofdstukken uitgebreid is beschreven, is de Prins Willem-Alexanderschool in haar opzet en dagelijkse praktijk een duidelijke oefenplaats voor burgerschap. Deze oefenplaatsfunctie komt gedurende de dag tot uiting op allerlei momenten, plaatsen en in diverse situaties binnen en buiten de school. Of het nu gaat om een klassengesprek, een pauze op het schoolplein of een gezamenlijke activiteit, steeds weer krijgen leerlingen de kans om te oefenen met democratische waarden, sociale vaardigheden en betrokkenheid. Dit gebeurt niet los van het onderwijs, maar is er onlosmakelijk mee verbonden. Zo vormt onze school een veilige en betekenisvolle leeromgeving waarin burgerschap dagelijks wordt beleefd.